

Литературнай МУННУК

БИЛСИНГ: Мария Михайлова

МАРИЯ МИХАЙЛОВА СГУ историко-филологической факультетин саха тылыгар уонна литературатыгар отделение 1975 сыллаахха бүтэрбитэ. Үөрэнэр сылларыгар «Сэргэлээх уоттара» диэн студенттар литературнай түмсүүлэригэр активнайдык кыттыбыта. Кини билгитин интернат-оскуолаба саха тылын уонна литературатын учууталынан үлэлиир.

Бүгүн Мария Никодеевна Михайлова саҥа хойуоннорун бачээттинбит.

Сарсыарда

Кэрэчээн аһаҕар кынаттара,
Тууммуу сийгэр кынаттара.
Көрүн илэн саастан
Иһэр минна сарсыарда.

Тантымыбын саҥа күн үрүмүтүн
Долорой кун уоттаах сирдүүмүн.
Өбөттон долооммут ийэлэн,
Сир-ийэ күтүмнүү үөрбүтүн.

Истэриэн бу түһөр хаар
Үнүкүлүүр.
Намылхай дьикти музыкатын,
Ыйдага уотугар сөтүөлүүр.
Сир-халлаан сыныһаар ырыатын.
Чөрөгүнэс кырачаан түгүттэр
Үөрөннөр ойуолуу көтүлэр.

Алаас нарын тылынан,
Мин сүрэхпин уоскутар.
Билин намын ырыатынан
Ийэбинин минин кууһар.

Бадардым, ого саас, айыкк
Иккистээн төннөмхүн көрсөхпүн.
Оһуордаах кырдалар сийбэйим
Сүтүкүн барытын булуохпун.

Мин айыгын күүтөбүн
Күөрөгөйдөөх сарсыарда,
Сарыал чуумпу ырыатын
Сыһаар нарын нуураага.
Мин айыгын ахтабын
Күдэрк ытыллар түүнүгөр.

Кыдым хаарыт басыһыттан
Харахпар бу көстөн кэлэрин,
Тайбан чуумпу ырыатынан
Түүнүгүнүгүн билигин.
Хотуттан үрэр тыал сүрөхпөр,
Аһыттах туох баарый эн сиргэр?

Сарсыарда, баар мин сотору.
Бу күндү сирбиттэн барыарын.
Оттон эн бу тыаны, бу дуну
Бүгүмүү көрүтэ биллэрим.

Кыра да күлүк сүөх ыл-ыраас
Сааһаттан долоубан ылыаһым.
Ол көмүс биллэрбиз эн сылаас
Сарданан мин буорбун уруурум.

Туундара күүлүмэс нүүрүгөр
Өһүөхэй өһүөрүн тастылар.
Үөһөттөн сыһырдых дордооннор
Лыккыны, сыйыллаа тохтоолор.
Туундара, мин дууһам кэрнэтэ,
Ол ойно талбаары бигэттэ.

Ийэбинин минн ойдуур
Дууһам бары пийиллэрин:
Кини ытыр кистэлэрин
Уонна үрдүүр өрөтөйүн.

Бадардым аһаҕардым
Сирсинаһым.
Кун түһэр сааһын көрдүкпүн,
Айаһар сааһын утутан
Оһууу көрүтэ көтөхпүн.

Суохтуубун ыраата сымдарыт
Сибэкки тиллэр үөрүүтүгөр.
От-мас көхтөн, дойдубун
Чуумпу кууһар кэлигэр,
Допоруом, эн ааһкын алгыһын:
«Этэниэ сырыт», — диэн сүрөхпөр.

Эн буорун салгыһын аһалар.
Мунура суох бу күүстээх
таптадан
Аһыттах туох баарый эн сиргэр?

Эйиэхэ

Хаар көмүс ыһырааһын бүрүөн,
Эн күлэ турарын көрөтүн!
Оо, бу хаарчаан буоһаммын

Көтүлүк кууһа түстөрбүн.
Саһыгыт, ытыккыт, эн уоскут
Таарыйаат, ууһан барыарбын.

Отуу уота сааһатта
Ого саһыт биир күнүн,
Күрүлүү кутар ардахха
Титирин тоһмут күһүмүн

Оһуон ыла ытыктымын
Аал уотум сылаас тыһыт,
Кылгас олохпор баарабын
Кутан буоһан умайыһыт.

Аһаһым, сөбөтөх эн бааргын
Мин күндү сүтүкпүн эргитэр—
Ийөккө сүрүрүн сылаһын
Хааллаарта бу манна, эн сиргэр.
Истэбин хас иһиһиҥ лабаатын
Ураты уйарас тылларын,
«Аһыһым, оһоһоом» диэн
Долгуйа суугунаан көрсөрүт.

Уһадыла, ыалды ол көмүгө,
Аһаһым, мин баарабын:
Арахсы аһыһын бэлбөккэ
Суугуһунар куустара

сыдымаһым.

БОЧУОТТААХ СЫННАЛААНҢА

Киргизия 1907 сыллаахха Алабэр пединтегэр Дуолу алаас-на бастар дьадаһа көргөһүтэ төрөбүтэ. Ийэтэ уол 10 сааһа-бар өлбүтэ. Ити көннөттөн биир-тэ төрөбүтэ аһа кыраһый бь-рааттарын көрүү-истин, иһи-хара оһуору түбүгэ кини ча-рале саһыгар сүктэраллибитэ. Оһон ого саас үөрүүтэ, оскуола иһон билбэтэ.

Эдэр кини оһон саһаһын түһөрбэтэ. 20 саһын туолаат, «Советскай бьлаас ыһтар дьа-һалары олоххо киллэринтэ» активнайдык кыттан үлэлэһэн барыта. 1927 сыллаахха кинини тэһилэп Советын чилиэнинэн талан дьон-сөргө үрдүк итэбэл иһорбуттара. 1929 сыллаахха, «Дуолу» диэн сирин холбоһон үлэлир таһаарыһыта тарил-лэһитигэр, аһа таһаарыһыта бь-рабыһыһыһын чилиэнинэ, председатели солбуйааччыһын иһыбардыһылар.

Уһон-хамнаһы сатабыһаах-тык тарыйарыһын, тыла-оһо-һыһыһыһыһыһыһын уол дьон-го-сөргөгө бийирэтэр. Оһон 1932 сыллаахха «Холбоһоох» артыал, киниһи Баһем пединтегин кыра солхотара холбоспуттарын кө-тө Ярославскай аһыһан колхоз бьрабыһыһыһын председате-һын, талыһлар.

Ити көмүс ыла, өтөртө дьыт, эһөх уу устан аһта. Григорий Егорович аһыс сыл устатыгар Алабэр уонна Баһем пединтег-кэ.

А. МОХНАЧЕВСКАЯ.

РОССИЯҔА БАСТЫЫР ИҢИН

Нуучча дуобатчыгар РСФСР-да бастыыр иһин күрэхтэһиллэр, тоһ-руһуу 3 күнүттэн сааһаан, уолаһтарга Магнитогорскай куоранна, кыраһытарга Калугага бара тураллар.

Магнитогорскайга РСФСР 16 уобаластарыттан, автономнай рес-публикаларыттан барыта 47 уол кыттар, ол иһигин 1 спорт маас-тара, 19 маастарга кандидаттар. Сааһай үгэс кыттааччыһы Свердловскай (Н-Тасил, 8), Горьковскай (7), Калининскай (6), Кемеров-скай (4) уобаластар аһалыһтар. Иһигэй Тасил 600 дуобатчыһаах спорт оскуолаһыттан 8 кини, ол иһигин 4 маастарга кандидат кэ-лит. Кинилэр турнирға бары да үчүгэйдик оһонһоон иһэллэр. Иһе-неһаһыһы С. Овечкин 6-тан 6 очколаах бастаан иһэр. Кини көн-нөттөн маастар В. Филимонов (Архангельскай), 1 разрядтаах С. Азаров (Кемеровскай), З. Муфеев (Уфа) 4,5 очколаах иһэллэр. Оһонһуу швейцарскай системаһан кытталлар, 9 тууруһан бь-түөхтэһэл.

Саһа АССР-тан 3 уол кыттар. Чурапчы спортһан оскуолаһын иһигилэһчигэ Ваня Новгородов 6-тан 4 очкоһу ылан 8 бастаһылар аһсаһнарыһыгар иһэр. Гоша Ефремов (Хабаровск), Валера Виноку-ров (Якутскай) 3-түү очколаһтар.

Калуга куоранна кытталлар эһиһ иһигиниһи турнир 32 кыттааччы-һаах, ол иһигин 1 маастарга кандидат, үкүлэһэ 1 разрядтаахтар. 3 тур көннөттөн 4 лидердэр аһсаһнарыһыгар эһиһ Турапчы спортһан оскуолаһын иһигилэһчигэ Зоя Николаева 4 очколаах иһэр. Лытһина (Мэнга-Ханалаас) 2,5 очколаах.

С. ЖИРКОВ, тренер. Магнитогорскай к.

ГРИПТЭН СЭРЭНИНГ!

сөн. Үкүтэр гриптэбит көмүс хроническай марыһар көбөлөр.

Грип тарданыһын утары өхсүһү бастаһы уонна сүрүн усулуобуйаһынан марыһаһы тутта изоляциялаһыһын бөлөр. Марыһа чөлчөкүтүк дьа киирбэт буоллары-на үлэһэ барыһ, общественнай миһэстэлэргэ сыдыһын ытаһаһа-тык бөбүдлар. Уһуһуһу: марыһах туспа сөттөрдөөх, аһыһы иһигтээх уонна сөттөлөр, ытыр-дар көмүгөр муһун-айаһын саба туттар платоктаах булуохтаах.

Марыһаһы биир кини көрө-рө харайара наада. Ол кини марыһа-га ыһаһарбат түһүгөр 4 хос маа-рыһаа маһаһа оһогостон айаһын, муһуну саба бөһөһөһаах. Ма-рыһаһы иһигин-хөмүһүн уонна кинини көрөргө-харайарга аһа-лаах ыһыһыһы оһуһуһулар өһ-үөр дезинфекцияһылар. Оһорор дьаһын сийтэһэһиһи хөмүһуһулар,

сийтэһаһыһылар. Врач аһаһыт режимиһи марыһах буһуһуһу тутуһуһаах.

Марыһыһы дьиринэһиһиһи наада-тыгар марыһаахха сылаас утаһа-ры, лимоннай, малиновай уо. д. а. чөһи иһэрдиллэр. Аһыһы аһтар, приправалар, эһиһаһылар буорту-лааһтар. Кинилэр тыһыһар орган-нары кычыгыһаһан сөтөлү күү-һүрдэллэр. Аһал диетта ирдэһит либэт, ол тыһыһа баһан өлүс наа-далаах төлөрү иһэһаһаах аһы-һы витаминнара, чуолаһы С ви-таһини наадалар. Сорох марыһах-тар бөһөлөрө өһтөһэллэр, враһы-һан аһаһнаһаах араас өһтөһэр иһэллэр. Ити курдук өһтөһэр улаһан буортуһу оһорор. Мары-һах төһөр буолларыһа, аһаһар грелкаһы өһтөһөр сылаас уулаах бьаһыһыһыһы тутуһлар. Марыһах улаһаһыһы тириттэһиһи, таһаһын улаһыһын иһаһаһаах. Сүрөһэ

көһтөһүһэ уонна хотуолаһааһыһа хабархайдыһы тыһыһы утаһа-ры кыра-кыратык иһэрдэн тоһ-тоттоһа сөн. Төһөтө улаһаһыһы ыһаһыар буолларыһа, сүүһүгөр тыһыһы ууһу тутуһлар. Ыһаһы-һыттар, марыһыһы тардаһаһат тү-һугар, враһы дьаһа ыһыһаах-тааһтар.

Оһрук гриптэн кыра оһолору харыһтаһыһылар. Общественнай миһэстэлэргэ: маһаһыһыһаһа, ку-луунтарга иһаһа сыдыһы бөбүд-лар. Ырыһыһы сөһтөһтө грипп марыһыһы көбүтөһчиглэри оһорор

ИЖУТРЕМЫТТЕХНИКА УПРАВЛЕНИЕТЫН учаһаһа аһы-һыһа. Учаһаһа чөһыһы, холодильниһы, олоххо-дьаһаахха, кухня-ба тутуһлар электроприбордар бары көрүһнэһин, иһтэһнэр ма-с-сыһаһаһы оһоһуһуһу, гарантйһаһа оһоһуһуһы аһиһ ыһтар. Саһаас олох-дьаһах комбинатыгар ыһаһлар. Оһоһо прибордар иһпордарыһа иһаһа нэһиһаһаах.

«Саһа олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинскаго райкома КПСС и районного Совета депутатов трудящихся Якутской АССР.

БИҢИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтаһай индекһа 678700, Чурапчы с. Карл Маркс уула. 12. ТЕЛЕФОННАРЫҢЫТ: редактор — 91-395, өһдөллөр — 91-495, уопсай — 91-505.